

Meer kansen voor vrouwen

De emancipatienota 2008-2011
in opsommingstekens

Het kabinet geeft met de nota *Meer kansen voor vrouwen* een nieuwe impuls op landelijk, provinciaal en gemeentelijk niveau. Het vertrekpunt van de nota is dat er weliswaar veel is bereikt op emancipatievlak, maar dat emancipatie niet af is: er blijft een kloof tussen gelijke rechten van vrouwen en mannen enerzijds en de maatschappelijke realiteit anderzijds. Een ultrakorte samenvatting (zie kader onder op deze pagina) gevolgd door enkele kansen die Enzovoort ziet.

Kritische reacties

De nota heeft de nodige kritische reacties oproepen. Bijvoorbeeld dat de betrokkenheid van mannen wel wordt benoemd, maar in de maatregelen achterwege blijft.

De aandacht voor de 79% allochtone vrouwen in een kwetsbare positie is terecht, is een ander punt, maar waarom niet ook de kracht en voorbeeldfunctie van de 21% succesvolle vrouwen ingeroepen? Op het internationale beleid is de kritiek dat dit zich alleen richt op het buitenland, terwijl dit

beleid ook gaat over de uitwerking van internationale afspraken in Nederlands beleid op alle niveaus. De meeste commotie ontstond over de zorg die in de nota wordt uitgesproken over de seksualisering van de maatschappij. Deze zorg werd in veel reacties, ook uit feministische hoek, weggezet als een paternalistisch preutsheidsoffensief. Maar laten we eens kijken welke kansen de nota biedt.

Kansen voor gemeenten

Het ministerie verandert het nodige

in de subsidiesystematiek. Er zijn veel waardevolle initiatieven ontwikkeld en het gaat er nu om die initiatieven die effectief blijken breder toe te passen en te verankeren. In plaats van het subsidiëren van allerlei projecten wil het ministerie meer geld beschikbaar stellen voor gemeenten die in nauwe samenwerking met maatschappelijke organisaties en zelforganisaties plannen ontwikkelen. Extra gelden zijn er onder andere voor die gemeenten die al initiatief hebben getoond op emancipatiegebied. Sommige gemeenten voeden wellicht verschillende emancipatieactiviteiten die niet als zodanig zijn benoemd of in beleid zijn weggezet: dan is dit het moment om een extra slag te maken en emancipatie meer zichtbaar te maken. Meer toegespitst liggen er voor provincies en gemeenten die vooroplopen, kansen op het gebied van dagindeling en dagarrangementen en voor gemeenten die inzetten op uitbreiding van brede scholen. In 2011, is het streven, zijn er 2500 combinatiefuncties. Dat wil zeggen geld voor onderwijsassistenten, pedagogische medewerkers en vrijetijdsmedewerkers, die op brede scholen een brug slaan tussen sectoren als onderwijs, sport, welzijn en cultuur.

Het kabinet focust in de nota op vier hoofdthema's, die weer subdoelstellingen kennen.

1 Arbeidsparticipatie: verhogen van de arbeidsparticipatie van vrouwen in personen en uren.

1.1 werk moet lonen (o.a door fiscale maatregelen).

1.2 de combinatie van arbeid en zorg moet verbeteren.

1.3 beter verdelen (vrouwen in topfuncties, beroepensegregatie, gelijke beloning).

2 Vrouwen en meisjes uit etnische minderheidsgroepen: het bieden van kansen aan en het benutten van talenten van vrouwen en meisjes uit etnische minderheidsgroepen.

2.1 Verhogen van maatschappelijke

en arbeidsparticipatie van vrouwen en meisjes uit etnische minderheidsgroepen.

2.2 Het vergroten van de zelfredzaamheid en persoonlijke ontwikkeling van vrouwen en meisjes uit etnische minderheidsgroepen.

2.3 Het bevorderen van emancipatie van mannen en jongens uit etnische minderheidsgroepen; ook jongens en mannen moeten mee-emanciperen.

3 Veiligheid

3a Het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en meisjes.

3b Seksuele en relationele vorming van meisjes en jongens en het vergroten van hun weerbaarheid tegen (seksueel) geweld.

4 Internationaal Emancipatiebeleid: bijdragen aan het wereldwijd uitbannen van alle

vormen van discriminatie van vrouwen en het structureel bevorderen van de positie van vrouwen.

4.1 Het borgen van structurele aandacht voor de positie van vrouwen in ontwikkelingsgebieden.

4.2 Het verbeteren van de seksuele en reproductieve gezondheid en rechten in het bijzonder van meisjes en vrouwen.

4.3 Het borgen van systematische aandacht voor de effecten van internationale vredesmissies op lokale vrouwen en het geven van aandacht, waar nodig, aan de samenstelling van de uit te zenden eenheid.

4.4 Structurele aandacht voor de verbetering van de positie van vrouwen in alle internationale dossiers.

Goed gezien

De nota gaat deels door op de ingeslagen weg. Economische zelfstandigheid, vrouwen in topfuncties, vrouwelijk ondernemerschap, dagindeling, de aandacht voor een goede startkwalificatie van allochtone meisjes en het terugdringen van schooluitval, zijn voorbeelden van onderwerpen die terecht terugkomen in het emancipatiebeleid. Ook de aandacht voor de bestrijding van huiselijk geweld gaat gelukkig onverminderd door en wordt uitgebreid naar de thema's eergeerelateerd geweld en meisjesbesnijdenis. Een pluspunt in de nota is de koppeling tussen inburgering en flexibele kinderopvang. Wanneer vrouwen afhaken in de inburgering en de doorstroom naar opleiding en werk stagneert, blijken zwangerschap en moederschap een belangrijke reden te zijn. Op de aandacht voor de emancipatie van allochtone jongens en mannen valt iets af te dingen: het is niet alleen de emancipatie van allochtone mannen die aandacht behoeft. Maar die kritische noot neemt niet weg dat het hoog tijd is dat emancipatie zich op deze groep

richt. Zoals de drie geïnterviewde vrouwen in het artikel *Waar een wil is, is een weg* (pag. 27-29) beklemtonen: door alle nadruk op de emancipatie van allochtone vrouwen neemt de kloof tussen mannen en vrouwen toe; mannen houden hun vrouwen in hun emancipatieproces niet bij, met alle nare gevolgen van dien. Een zelfde voorbehoud valt te maken op de inzet van het programma 1001 kracht, waarin het streven is om 50.000 allochtone vrouwen te bemiddelen naar vrijwilligerswerk. Het is niet verkeerd om vrouwen te activeren die een grote afstand hebben tot de arbeidsmarkt. Maar 'de interculturalisatie van het vrijwilligerswerk' is niet speciaal de verantwoordelijkheid van allochtone vrouwen die weinig participeren.

Met het programmapunt 'seksuele vorming en weerbaarheid van jongeren' is Enzovoort ronduit gelukkig. Waarom juist dit punt zo overheersend de reacties op de emancipatienota heeft bepaald is de vraag. Slecht gelezen of een aanknopingspunt voor de oppositie om de Christen Unie en het CDA aan te vallen? Het is moeilijk te begrijpen

waarom het etiket preuts geplakt wordt op het streven om inzicht te verwerven in de gevolgen van de seksualisering van de rol van meisjes en vrouwen. Ook het vergroten van weerbaarheid, dat wil zeggen, eigen grenzen leren stellen, is niet echt preuts te noemen. Is het niet juist een direct gevolg van de veelgeprezen seksuele bevrijding dat mensen behalve ja, ook leren wanneer ze nee willen zeggen? Toch maar met je vriendje vrijen omdat je bang bent dat hij je anders dumpst, is net zo min passé als seksueel bevrijd. ■

Ministerie van OCW, *Meer kansen voor vrouwen: emancipatiebeleid 2008- 2011*. Den Haag, 2007.

Marijke Mossink

Saskia Keuzenkamp

Jeroen de Wildt

Top 3 Top 3

1 Beleid ook richten op mannen !! De aandacht voor mannen is weg in het emancipatiebeleid, terwijl zij de helft van het probleem zijn.

2 Vrouwen expliciet ondersteunen en stimuleren om meer te willen op allerlei gebied (arbeidsmarkt, politiek, etc.).

3 De inrichting van de samenleving moet vrouwen kansen bieden (o.a. dagindeling, kinderopvang).

Marijke Mossink is als politicoloog verbonden aan de Universiteit van Amsterdam. Zij was medeoprichter van de vrije studierichting Vrouw en Beleid van de Vrije Universiteit (1982 -1992). ■

1 Versterking van de aanpak en bestrijding van huiselijk geweld.

2 Vergroten van het aandeel van vrouwen in topfuncties.

3 Op alle majeure reguliere beleidsdossiers vooraf een toets doen, om effecten op te sporen op de positie van vrouwen en mannen en de diversiteit binnen die categorieën.

Saskia Keuzenkamp is hoofd van de onderzoeksgroep Emancipatie, Jeugd en Gezin op het Sociaal en Cultureel Planbureau. Tevens is zij bijzonder hoogleraar Emancipatie in internationaal vergelijkend perspectief bij de Faculteit der Sociale Wetenschappen van de VU. Tot voor kort was ze adviserend lid van de Visitatiecommissie. ■

Voor mijn top drie kan ik het best citeren uit een artikel van Joke Smit (1978):

"Maatschappelijke integratie vereist in de eerste plaats dat vrouwen door de samenleving als gelijken worden gezien en behandeld. In de praktijk zijn daarvoor drie soorten structuurveranderingen nodig:

- 1 arbeid en soorten arbeid herverdelen over de seksen;
- 2 alle taken, rollen, functies enzovoort gemengd maken;
- 3 zorgen dat vrouwen gaan beschikken over de helft van de politieke en maatschappelijke macht".

Jeroen de Wildt zie interview op pagina 18. ■

Nieuw feministisch elan

Een jaar geleden gaf Enzovoort *Visies op lichamelijke integriteit uit*. Daarin stond onder andere een artikel over de dwingende norm van het schoonheidsideaal, met de toenemende populariteit van cosmetische chirurgie in het kielzog. Ook schreven we over de verschuivende grenzen in de seksualiteit van jongeren. Het onderwerp bleek op meerdere plaatsen te broeien, want daarna buitelden de documentaires, boeken, artikelen en manifesten, met de bijbehorende discussies, over elkaar heen. Het debat over emancipatie en feminisme kreeg een flinke impuls.

Henriëtte Neuijen

Een feministisch Manifest: lang geleden dat zoiets gepubliceerd werd. Maar in april dit jaar rekenen vijf vrouwen onder de titel *Sex moet weer haute couture worden*¹ af met het idee dat vrouwelijkheid gedefinieerd wordt door schoonheid en de gedachte dat seksuele vrijheid hetzelfde is als totale grenzeloosheid en platheid. Het Manifest komt korte tijd na de documentaire *Bepoort Houdbaar* van Sunny Bergman. Sunny gaat hierin op pad met de vraag hoe het komt dat ze in de spiegel kijkt en zichzelf eigenlijk niet meer mooi vindt. Ze is in de dertig, heeft twee kinderen gekregen en dat kun je zien aan haar lichaam, dat niet meer zo strak en fris is als toen ze 18 was. Eigenlijk zou dat gewoon moeten zijn, maar ze merkt dat ze er last van heeft, omdat de wereld om haar heen er zo strak, slank en gelikt uitziet. Met haar gedocumenteerde tocht langs klinieken voor cosmetische chirurgie, maakte ze de discussie los die ze wilde voeren en ondersteunde met een bijbehorende website.

Manifest

In het Manifest bepleiten de auteurs drie punten. Ten eerste: 'gewoon mooi is mooi genoeg!' Foto's in tijdschriften zijn met behulp van Photoshop zo opgepoetst, dat ze niets meer met de werkelijkheid te maken hebben. Ze presenteren een schoonheidsideaal waar de gemiddelde vrouw niet aan kan voldoen, maar veel meisjes en volwassen vrouwen voelen toch de druk om zich aan te passen aan die beelden.

Wie heeft eigenlijk bepaald dat oud worden lelijk is? De auteurs roepen reclamemakers en bladenmakers op om onderschriften bij foto's te plaatsen als 'porieloos dankzij Photoshop'. Daarnaast zouden vrouwen elkaar eens wat minder scherp en venijnig de maat moeten nemen; vrouwen dragen zelf bij aan de instandhouding van schoonheidsidealen.

Hun tweede punt vatten ze samen als: 'de gewillige stoepoes in de prullenbak', waarmee ze zich verzetten tegen de sexy 'hoer' of 'bitch' die zich vrijwillig over motorkappen vleit. Wat is er bewonderenswaardig aan onderdanigheid? Echte seks is spannend, vreemd, ingewikkeld en divers. Het huidige beeld van sexy vrouwen is daarentegen eendimensionaal en te gemakkelijk. Het motto 'sex sells & money talks' wint het van trots en eigenheid. Daarop aansluitend stellen de auteurs als derde punt: 'seksualiteit is geen confectie, maar haute couture'. Wat is de betekenis van seksuele vrijheid, betogen de auteurs, als dat gelijk wordt gesteld aan 'alles moet kunnen'? Het is niet hun bedoeling om seksu-

aliteit weer te koppelen aan schaamte en eer, maar om een minder eenzijdige en platte presentatie. En wie leert jongeren om de verschillende media in perspectief te plaatsen? 'Tieners zijn bedreven internetters, maar zijn zij ook opgewassen tegen de overkill aan harde seks, vage figuren, obscure voorkeuren en commerciële machten die het wereldwijde web bevolken?' Media-educatie op basis- en middelbare scholen zou geen overbodige luxe zijn.

Met het manifest willen de auteurs een begin maken met een luidruchtige en kritische tegenbeweging tegen de platte sekstrend.

Het aantal ondertekenaars van het manifest op internet loopt tegen de 10.000.

Eeuwig jong

De vraag in het manifest, 'wie heeft eigenlijk bepaald dat oud worden lelijk is' stellen de auteurs van *Rimpelmania* (ook al in het voorjaar van 2007) in iets andere woorden, namelijk: waar komt onze eeuwig-jong-obsessie vandaan? Ze leggen de vraag voor aan een psychotherapeute, een econoom, een socioloog, een etholoog, een filosoof en een schrijfster². Iedereen heeft daar zijn eigen kijk op en er komen interessante verklaringen langs. De econoom meent dat de snelle veranderingen in de technologie maken dat kennis snel verouderd. Ervaring is niet langer meer een pre. De kennis van een 25-jarige en een 50-jarige ontloopt elkaar niet veel meer, omdat de kennis zelf soms pas een jaar oud is, terwijl de oudere